

Јеврејски историјски музеј

Изложба

ЈЕВРЕЈИ СРБИЈЕ
У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Поводом стогодишњице од Првог светског
рата

Београд, 2014 – 2018.

ЈЕВРЕЈИ СРБИЈЕ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Србија у Првом светском рату 1914 – 1918, чудесан је пример храбрости, ратничких способности и достојанства целокупног њеног становништва, без обзира на пол, старост, веру и националност. Истовремено, трагичан је пример огромног страдања војске и цивила, у беспощедној борби за слободу и победу вољене земље Србије.

У СПОМЕНИЦИ ПОГИНУЛИХ И УМРЛИХ СРПСКИХ ЈЕВРЕЈА У БАЛКАНСКОМ И СВЕТСКОМ РАТУ, 1912 – 1918, Београд, 1927. у уводном тексту, пише: „Нека вечни и нераздвајни загрљај у смрти са вашим палим српским друговима послужи познијим нараштајима као симбол трајног братства између два напаћена народа на заједничкој груди. Нека вам је лака српска земља (...)“

Поводом стогодишњице од почетка Првог светског рата, Јеврејски историјски музеј у Београду приредио је изложбу под једноставним називом ЈЕВРЕЈИ СРБИЈЕ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ и посветио је свим српским Јеврејима, мушкарцима и женама, који су као ратници или медицинско особље учествовали у свим ратовима за слободу Србије 1912 – 1918. године.

Јеврејски историјски музеј у Београду једини је јеврејски музеј у Србији. Иако релативно мали, по својим садржајима представља веома комплексно организовану установу. Музеј се састоји од две целине – музејских збирки, од којих су неке јединствене у нашој земљи и не могу се видети у другим музејима, и архива. Архив сведочи о јеврејској историји и култури са подручја Србије, али и целе некадашње Југославије. Уопштено, обухвата три историјска периода: период између два Светска рата, Други светски рат и Холокауст, и период после 1945. године када је заједничка југословенска држава коначно ослобођена и спашена од немачких окупатора, хрватских усташа и других нацистичких савезника. На жалост, већина јеврејске популације није спашена. Обнова јеврејске заједнице на југословенском подручју била је, благо речено, делимична, а грубо речено, минимална.

Холокауст – страховит геноцид над Јеврејима, био је праћен и пљачком и уништавањем свих видова материјалне културе. Међутим, по оснивању нашег Јеврејског историјског музеја, почели су да стижу архивски документи, фотографије, ритуални предмети, верске књиге, разна, неким чудом или пријатељском помоћи, сачувана специфична обележја и сведочанства читавог једног света, нашег света, који је нестао. Тако се у Музеју нашла и једна једина архивска кутија са грађом која се односи на Јевреје Србије у Балканским и Првом светском рату, 1912 – 1918. На располагању је било око 35 фотографија, што оригинала, што копија, углавном непознатих широј јавности. И то је све. То је довољно.

Прошло је сто година од када су Централне силе покренуле освајачки рат који је, све до Другог светског рата, одговарајуће називан Велики рат. Пре него што ће почети Велики рат, Србија је имала два Балканска ослободилачка рата 1912-

1913. (против Турске и против Бугарске) и у оба извојевала победе. После одређених политичких игара и вребања одговарајуће прилике, Аустро – Угарска је напала већ исцрпљену Србију. Није било никакве могућности за Србију да избегне Велики рат, а да не изгуби себе. А то није долазило у обзир. Тако нешто није дозвољавала храброст и част свих наших предака.

Јевреји тога доба називали су себе „Срби Мојсијеве вере“. Учествовали су у свим ратовима од 1912. до 1918. када се, најзад, завршио Велики рат, а наша земља остала без милион и више људи. И поред геноцида који су Аустро – Угарска, Немачка и Бугарска извршиле над становништвом Србије, Срби и Срби Мојсијеве вере победили су у Великом рату. Цео тај период обележен ратовима 1912 – 1918. представља колико трагичан, толико и славан део бурне историје наше земље Србије. Чувајући сећање на наше претке, на њихову част, храброст и снагу, са поносом и љубављу приредили смо ову изложбу.

Фотографије:

- Споменик јеврејским ратницима Србије, 1912 – 1918. сефардско гробље, Београд
- Јеврејско болничко особље и пацијенти, Београд, Нови сад, 1912 – 1918. (3)
- Саламон Мика Алтарац, војник из Смедерева, 1914 – 1918.
- Моша А. Амар, резервни коњички официр из Београда, 1912.
- Адолф Јаковљевић, официр из Београда, 1914 – 1918.
- Српски Јевреји, ратни војни заробљеници у Чешкој, 1914 – 1918.
- Давид И. Амар, резервни коњички официр из Београда, 1912 – 1918.
- Моша Меворах, официр из Београда, 1912 – 1918.
- Резервни официр Бенко Давичо из Београда и његов одред, 1912 - 1913. (3)
- Др Аврам Јосиф Винавер из Шапца, 1912 – 1918.
- Срби и Јевреји, *1300 КАПЛАРА*, 1914 – 1918. (2)
- Београдски Јевреји, војници, уочи битке за Једрене, 1913.
- Исак Ешкенази, војник, 1914 – 1918.
- Др Исак Рего Херцог, резервни официр, из Београда, 1912 – 1918.
- Моша Ј. Пинто, први јеврејски учитељ у Србији, војни обавештајац, 1912 – 1918.
- Биња А. Данити, официр, из Ниша, 1912 – 1918.
- Хаим М. Давичо, резервни официр из Београда, 1912 – 1918.
- Игњат Шланг, ашкенаски рабин из Београда, 1912 – 1918.
- Евгеније Манделбаум, санитарски пуковник, из Ниша, 1912 – 1918.
- Исак де Мајо, војник из Београда, 1912 – 1913.
- Др Давид Албала, санитарски пуковник и трупни лекар из Београда, 1912 – 1918. (2)
- Наталија Нети Мунк, прва добровољна ратна болничарка у Србији, 1912 – 1918. (3)
- *Срби Мојсијеве вере* полажу заклетву и приступају српској војсци, а благосиља их врховни рабин Србије, др Исак Алкалај, Београд, 1914. (2)

Организација

Јеврејски историјски музеј, Београд
www.jimbeograd.org

Аутор изложбе

Војислава Радовановић

Сарадник на изложби

Барбара Панић

Фотограф

Веселин Милуновић

Аутор текста за каталог

Војислава Радовановић

Лектор за српски језик

Јасмина Огњеновић

Припрема за штампу

Војислава Радовановић

Реализација изложбе и прва поставка:

септембар 2014.

Јеврејски историјски музеј, Београд

Спонзори:

Република Србија

Министарство културе и информисања

и

**Управа града Београда – Секретаријат за
културу**